

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓, ๔ และ ๕ และเพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความสนใจของนักศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อจะได้นำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียน การสอน วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสถาบันฝึกหัดครูจะใช้เป็นแนวทางในการผลิตครูที่มีคุณภาพในด้านการสอน ตลอดจนเพื่อประโยชน์แก่นักศึกษาและผู้สนใจจะค้นคว้าในการวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดโรงเรียนผู้ใหญ่ที่ใช้ในการวิจัย ๕ แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ ระดับ ๓, ๔ และ ๕ ในกรุงเทพมหานคร จำนวนนักศึกษาที่ใช้เป็นตัวอย่างประชากร ๔๕๐ คน นักศึกษาชาย ๒๒๕ คน นักศึกษาหญิง ๒๒๕ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ จำนวน ๖๐ ข้อ การสร้างแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยได้อาศัยหลักสูตร แบบเรียนวิชาสังคมศึกษาสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ และเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งคำแนะนำ ขอคิดเห็น จากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ๓ ท่าน และมีแบบสอบถามสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความสนใจของนักศึกษาผู้ใหญ่ ๑ ชุด รวม ๑๐ ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิง โดยการทดสอบค่าซี (z - test) และเพื่อทดสอบความแตกต่างของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓, ๔ และ ๕ มีมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีต่างกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว และวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มย่อยโดยวิธีของตันตัน (Duncan's New Multiple Range Test)

นอกจากนี้ยังได้แสดงรายละเอียดของนักศึกษาแต่ละระดับที่ตอบมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี แต่ละเรื่องได้ถูกต้องไว้เปรียบเทียบกัน และแสดงรายละเอียดของระดับการศึกษาของนิคามารคา อาชีพของนิคามารคา รายได้ของครอบครัว อาชีพของนักศึกษาผู้ใหญ่ การแสวงหาความรู้และความสนใจของนักศึกษาผู้ใหญ่

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. โดยเฉลี่ยแล้ว นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง (เมื่อไม่คำนึงถึงระดับการศึกษา) มีมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีไม่แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๐๕
๒. โดยเฉลี่ยแล้ว นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓, ๔ และ ๕ มีมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ค่าเฉลี่ยของมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ สูงสุด และของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓ ต่ำสุด
๓. เรื่องที่นักศึกษาผู้ใหญ่มีความรู้ความเข้าใจดี คือตอบได้ถูกต้องร้อยละ ๗๐.๐๐-๗๙.๕๐ มี ๑ เรื่อง คือ เรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม
๔. เรื่องที่นักศึกษาผู้ใหญ่มีความรู้ความเข้าใจพอใช้ คือตอบได้ถูกต้องร้อยละ ๕๕.๐๐ - ๖๙.๕๐ มี ๔ เรื่อง คือ
  - ๔.๑ ความเป็นพลเมืองดีในสังคมแบบประชาธิปไตย
  - ๔.๒ การรักษาสุขภาพอนามัย
  - ๔.๓ การแสดงออกอย่างมีเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
  - ๔.๔ การประกอบอาชีพ
๕. เรื่องที่นักศึกษาผู้ใหญ่มีความรู้ความเข้าใจน้อย คือตอบได้ถูกต้องร้อยละ ๕๔.๕๐ ลงมา มี ๕ เรื่อง คือ
  - ๕.๑ ความเป็นพลเมืองดีในฐานะสมาชิกของครอบครัว
  - ๕.๒ กฎหมายการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
  - ๕.๓ ความเป็นพลเมืองดีในดานการศึกษา
  - ๕.๔ การควบคุมตนเอง ความมีระเบียบวินัย
  - ๕.๕ ความซื่อสัตย์สุจริต

๖. บิคา มารคาของนักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๔๒.๕๐ และ ๕๓.๓๓ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๔

๗. บิคา มารคาของนักศึกษาผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๓๗.๔๒ และ ๔๔.๓๐ มีอาชีพค้าขาย

๘. ครอบครัวของนักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๒๔.๐๓ มีรายได้เดือนละ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท

๙. นักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๓๐ ไม่มีอาชีพ และมีเพียงส่วนน้อย คือร้อยละ ๕.๐๐ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

๑๐. นักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๖๕.๔๓ อ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำ และมีเพียงส่วนน้อย คือร้อยละ ๑๒.๗๘ ที่เป็นสมาชิกของชุมนุมต่าง ๆ

๑๑. นักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๖๐.๒๔ สนใจการศึกษา รองลงมา คือร้อยละ ๒๒.๕๐ สนใจการเมือง การปกครอง และมีเพียงส่วนน้อย คือร้อยละ ๒.๕๐ ที่สนใจการท่องเที่ยว

อภิปรายผลของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร มีเรื่องที่น่าสนใจและควรกล่าวถึง ดังนี้

๑. ผลจากการวิจัยพบว่า เพศมิได้ทำให้มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงแตกต่างกัน ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งตรงกับการวิจัยของวัลลภ พุ่มพวง^๑ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี" ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ จากผลของการวิจัยพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วความคิดเห็น

^๑วัลลภ พุ่มพวง, เรื่องเดียวกัน

เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของคนไทยในกลุ่มตัวอย่างระหว่างชายกับหญิงไม่แตกต่างกัน
เมื่อเป็นเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่า คนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ทั้งหญิงและชายมีความรู้ความเข้าใจใน
การประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีเหมือน ๆ กัน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า
คนในวัยผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะ และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมมากพอสมควร
เกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้องจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้นักศึกษาผู้ใหญ่
มีความรับผิดชอบในหน้าที่ บทบาทของตนและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีดีขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึง
เห็นว่า วุฒิภาวะของคนมีความสำคัญต่อความรู้สึกรู้จักคิด การแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ
ในทางที่ดีหรือเลวได้

๒. ผลของการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของ
นักศึกษาระดับ ๕ สูงสุด และของนักศึกษาระดับ ๓ ต่ำสุด อาจจะทำให้กล่าวได้ว่า
การให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาในปัจจุบันที่มีการแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น ระดับประถมศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษานั้น มีความสำคัญต่อการปลูกฝัง เพิ่มพูน คุณสมบัติ
ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน นักเรียนระดับใด ๆ ก็ตาม
จำเป็นต้องมีความเป็นพลเมืองดี แต่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในชั้นสูงจะต้องประพฤติปฏิบัติตน
ให้เป็นพลเมืองดี และเป็นตัวอย่างแก่ผู้ที่ได้รับการศึกษาค่ากว่า^๒ และเมื่อพิจารณาต่อไป
อีกก็อาจจะกล่าวได้ว่า ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียน การสอนในห้อง
เรียน ขอบข่ายของเนื้อหาวิชาที่บรรจุไว้ในหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา ไม่ว่าจะ เป็น
เรื่องเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีโดยตรงหรือไม่ก็ตาม มีส่วนที่จะทำให้นักเรียนแต่ละระดับ
เกิดความรู้ความเข้าใจมาก หรือน้อยต่างกันตามประสบการณ์ที่ได้รับ และรายละเอียดของ
เนื้อหาวิชาที่กำหนดให้เรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การเขียนตำราเรียน การจัดประ-
สภาระณีให้กับผู้เรียน หลักสูตรที่บรรจุเนื้อหาวิชาที่เป็นประโยชน์มาก หรือน้อยเป็นสิ่งสำคัญ
ที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมต่างกัน

^๒ David B. Rauch, "New Priorities For Adult Education,"

Priorities in Adult Education. Macmillan Company. New York, 1972

pp. 23-24.

๓. นักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่อยู่ในเกณฑ์เพียง ๑ เรื่องเท่านั้นคือ เรื่องชนบทรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรม และมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ๔ เรื่อง คือ ความเป็นพลเมืองดีในสังคมแบบประชาธิปไตย การรักษาสภาพอนามัย การแสดงออกอย่างมีเหตุผลยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และการประกอบอาชีพอีก ๕ เรื่อง มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ได้แก่ เรื่อง ความเป็นพลเมืองดีในฐานะสมาชิกของครอบครัว กฎหมายการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การศึกษา การควบคุมตนเอง ความมีระเบียบวินัย และความซื่อสัตย์สุจริต อาจจะเป็นเพราะว่าเนื้อหาวิชาหลักสูตรสังคมศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ๕ เรื่องดังกล่าว ยังมีไม่พอเพียงแก่การเรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน หรืออาจจะมีอยู่บางประการปลูกฝังอบรมของครูผู้สอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของ วัลลภ พุ่มพวง^๓ ซึ่งพบว่า คนไทยในกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีถูกต้องเพียง ๑ เรื่องคือ เรื่องชนบทรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทย จากผลการวิจัยของ หาญ อันวงศ์^๔ เรื่อง "ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๔ ในจังหวัดพระนคร" พบว่า นักศึกษาส่วนมากมีความเข้าใจไม่ถูกต้องในเรื่องการปกครองแบบประชาธิปไตย หน้าที่ของผู้นำราษฎร สิทธิของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญเกี่ยวข้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างไร เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นความจำเป็นอย่างรีบด่วนที่จะต้องปรับปรุงให้ผู้ใหญ่มีความเป็นพลเมืองดีมากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะว่าเมื่อเทียบอัตราส่วนระหว่างเรื่องที่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในเกณฑ์ต่ำ กับเรื่องที่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในเกณฑ์แล้วจะเท่ากับ ๕ ต่อ ๑ ถ้านักพลเมืองของเรายังคงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีอยู่ในอัตราส่วนดังกล่าวนี้ ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอันเกิดจากการกระทำของพลเมืองก็คงมีต่อไปไม่สิ้นสุด

^๓วัลลภ พุ่มพวง, เรื่องเดียวกัน
^๔หาญ อันวงศ์, เรื่องเดียวกัน

ผลจากการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความสนใจของนักศึกษาผู้ใหญ่ มีเรื่องที่น่าสนใจและควรจะกล่าวถึงดังนี้

๑. บิตามารดาของนักศึกษาผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่คือร้อยละ ๔๒.๕๐ และ ๕๓.๓๓ ตามลำดับ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๔ และนักศึกษาผู้ใหญ่ทั้งสามระดับมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ อีกประการหนึ่ง บิตามารดาของ นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๓.๓๓ และ ๑.๖๗ ซึ่ง มากกว่าบิตามารดาของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓ ที่สำเร็จการศึกษาในระดับเดียวกัน คือ ร้อยละ ๐.๘๓ และไม่มีเลย และค่าเฉลี่ยมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ สูงกว่าของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓ เมื่อปรากฏผลเช่นนี้ อาจกล่าวได้ว่า ระดับการศึกษาของบิตามารดา มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีมาก หรือน้อยของนักศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งตรงกับกรวิจัยของ สมจิตร วัฒนคุลัง^๕ ที่ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓" ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ พบว่า นักเรียนหญิงโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีโดยเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชายโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ และบิตาของนักเรียนหญิงซึ่งมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้นส่วนใหญ่สำเร็จ การศึกษาชั้นมัธยมศึกษา มากกว่าบิตาของกลุ่มอื่น ๆ

๒. บิตามารดาของนักศึกษาผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่คือร้อยละ ๓๗.๕๒ และ ๔๔.๓๐ ตามลำดับ มีอาชีพค้าขายและบิตามารดา ร้อยละ ๒๓.๘๓ และ ๑๘.๕๑ มีอาชีพทางการ เกษตร จะเห็นได้ว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ประกอบการค้ามากกว่า มาจากครอบครัวเกษตรกร อาจจะเป็นเพราะว่า ครอบครัวเกษตรกรซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในชนบทที่ ทางไกลความเจริญ ไม่ค่อยจะนึกถึงความสำคัญของการศึกษา หรืออีกประการหนึ่งฐานะ ทางเศรษฐกิจของครอบครัวเกษตรกรไม่ค้ำพอที่จะสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษาในชั้น สูง เหมือนกับบุตรหลานของครอบครัวที่ประกอบการค้า เกี่ยวกับเรื่องนี้ อภิชัย พันธเสน^๖

^๕สมจิตร วัฒนคุลัง, เรื่องเดียวกัน

^๖อภิชัย พันธเสน, เรื่องเดียวกัน

ไต่ทำการศึกษา ผลของการกระจายรายได้จากระบบการศึกษาในปัจจุบัน พบว่า นักเรียนที่สมัครสอบเทียบความรู้ที่มาจากครอบครัวที่ประกอบการค้าและไม่มีโอกาสเรียนในขณะยังเล็ก เนื่องจากต้องช่วยบิดามารดาประกอบการค้าแต่ด้วยเหตุที่อยู่ใกล้ซึ่งต้องการศึกษาและมองเห็นความสำคัญความจำเป็นของการศึกษาจึงได้พยายามฝึกฝนตนเองเมื่อมีโอกาส ส่วนนักเรียนที่มาจากครอบครัวเกษตรกรนั้นมีน้อยมาก และโอกาสของบุตรผู้ประกอบอาชีพค้าขายที่จะได้ศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ คึกว่าบุตรของผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรถึง ๓๖ เท่า ผู้วิจัยจึงเห็นว่า รัฐบาลหรือผู้บริหารการศึกษาจำเป็นต้องจัดระบบการศึกษาใหม่อย่างรีบด่วน โดยให้บุตรหลานของเกษตรกร ซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนให้มากยิ่งขึ้น และในระดับสูงด้วย

✓ ๓. ครอบครัวของนักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ มีรายได้น้อยกว่า ๒๕.๐๓ มีรายได้เดือนละ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นรายได้ที่อยู่ในขั้นต่ำ และมีเพียงร้อยละ ๑๐.๐๑ เท่านั้นที่มีรายได้เดือนละ ๒,๕๐๐ - ๓,๐๐๐ บาท ครอบครัวของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ มีรายได้เดือนละ ๑,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละมากกว่าครอบครัวของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓ ซึ่งส่วนใหญ่คือร้อยละ ๓๗.๗๔ มีรายได้เดือนละ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท และค่าเฉลี่ยมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ สูงกว่าของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓ เมื่อเป็นเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่า รายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี เพราะว่า เมื่อฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดี โอกาสของสมาชิกภายในครอบครัวที่จะศึกษาเล่าเรียนแสวงหาความรู้เพิ่มเติมก็มีมากขึ้น และทำให้ได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีที่ชัดเจนด้วย

๔. นักศึกษาผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๓๐ ไม่มีอาชีพ และรองลงมาคือร้อยละ ๒๖.๕๕ ค้าขาย ผู้ใหญ่เหล่านี้ เขามาศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญในตอนเย็น อาจจะเป็นเพราะว่าเรียนเพื่อประดับสติปัญญา เพื่อนำความรู้ไปแก้ปัญหาในสังคม หรือเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ เพราะสังคมในปัจจุบันมักจะยอมรับคนที่มีความรู้ สำเร็จการศึกษามีประกาศนียบัตร ปริญญารับรอง และรับเข้าทำงานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ส่วนใหญ่ที่มีอาชีพค้าขายและเข้ามาเรียนนั้น อาจจะต้องการเพิ่มพูนความรู้เพื่อประโยชน์

ในการค้า และเป็นที่น่าสนใจกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ที่ประกอบอาชีพค้าขายมีมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ที่ประกอบอาชีพรับราชการ ซึ่งมีเฉพาะนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ ร้อยละ ๒๓.๓๓ และเข้ามาเรียนต่อในโรงเรียนผู้ใหญ่ อาจจะถูกกล่าวได้ว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ที่รับราชการอยู่แล้วนั้น เข้ามาเรียนต่อเพื่อจะได้นำใบประกาศนียบัตรรับรองความรู้ไปปรับวุฒิ ขอเลื่อนวิทยฐานะตำแหน่งให้สูงขึ้น

๕. นักศึกษาผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่คือร้อยละ ๖๕.๘๓ อ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำอาจจะเป็นเพราะว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีราคาถูกกว่าสื่อมวลชนอย่างอื่น และสะดวกในการซื้อมาอ่าน อีกทั้งมีเรื่องราว ข่าวสารต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวัน เมื่อนักศึกษาอ่านแล้วทำให้ได้รับความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ มากกว่าจะแสวงหาความรู้จากสื่อมวลชนชนิดอื่น และเป็นที่น่าสนใจกว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๔ สนใจในการแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓ และ ๔ ไม่วาจะเป็นการอ่านหนังสือพิมพ์ ทั้งข่าวจากสถานีวิทยุ ทั้งการอภิปราย และพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่น ความสนใจในสิ่งเหล่านี้ อาจจะมีผลทำให้นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี ดีกว่านักศึกษาระดับ ๓ และ ๔ ดังผลของการวิจัยที่ไต่ถามแล้ว

๖. นักศึกษาผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่คือร้อยละ ๖๐.๒๔ สนใจการศึกษา อาจจะเป็นเพราะว่านักศึกษากำลังอยู่ในวัยเลาเรียนศึกษาหาความรู้ จำเป็นที่จะต้องให้ความสนใจในเรื่องที่อยู่ใกล้ชิดและเป็นประโยชน์กับตัวเองมากที่สุด ส่วนนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ ร้อยละ ๒๕.๘๓ สนใจการเมือง การปกครอง ซึ่งมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓ และ ๔ ในเรื่องเดียวกันนั้น อาจจะเป็นเพราะว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ รับราชการมากกว่านักศึกษาระดับ ๓ และ ๔ จึงจำเป็นต้องมีความสนใจการเมือง การปกครองมากกว่า และโดยหน้าที่ราชการจะต้องสนใจในกิจการบ้านเมืองเป็นประจำอยู่แล้ว

นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ อ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำมากกว่าการใช้สื่อมวลชนอย่างอื่น และสนใจการเมือง การปกครองมากกว่าเรื่องอื่น ๆ อาจจะถูกกล่าวได้ว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเมือง การปกครองจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งตรงกับผล

จากการศึกษาของ Remy^๓ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมชั้นสูงในสหรัฐอเมริกาได้รับความรู้ทาง
การเมือง และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองมากที่สุดจากหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์
คือประมาณร้อยละ ๓๘.๐๐

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยเรื่อง มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ใน
กรุงเทพมหานคร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ที่เข้ามาเรียน
ในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ ยังมีมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีอยู่ในเกณฑ์ต่ำ แต่
นักศึกษายุใหญ่เหล่านี้อยู่ในวัยทำงาน และจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นในชีวิตประจำวัน
มากกว่านักเรียนในโรงเรียนสามัญ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการปลูกฝัง อบรม ความเป็น
พลเมืองดีให้มากยิ่งขึ้น และให้โดยจริงจัง ๆ การที่จะปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่
นักศึกษายุใหญ่นั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ หน่วยงานในสังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

หน่วยงานการศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ในการจัดหลักสูตร จัดทำแบบ-
เรียน กำหนดเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่จะใช้สำหรับการเรียน การสอน เพื่อจะให้เกิดความ
รู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีแก่นักศึกษายุใหญ่ ควรจะคำนึงถึง

๑. วุฒิกวาระ ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ก้าวสั่งสมอง และอื่น ๆ ของ
นักศึกษายุใหญ่ เพราะว่า นักศึกษายุใหญ่มีความแตกต่างจากนักเรียนที่เขาเรียนตามเกณฑ์
บังคับ และผู้ใหญ่จะมองเห็นความสำคัญของการเรียนแตกต่างจากเด็ก ผู้ใหญ่ที่มาเรียน
หนังสือถึงแม้จะไม่มีอาชีพเป็นส่วนใหญ่ และมีอาชีพการงานที่ต้องทำเป็นประจำเป็นส่วนน้อย
ก็ตาม จะสนใจในสิ่งที่เรียนก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นมีประโยชน์ในชีวิตประจำวันจริง ๆ หลักสูตร
สำหรับนักศึกษายุใหญ่จะต้องแตกต่างจากหลักสูตรสำหรับเด็ก ซึ่งอาจจะ เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อ
หาสำหรับปลูกฝังความรับผิดชอบที่ดี ความมีเหตุมีผลในการคิดการกระทำและอื่น ๆ มากกว่า

---

^๓Richard C. Remy, "High School Seniors Attitudes Toward
Their Civic and Government Instruction," Social Education,
(October, 1972), p. 593.

เนื้อหาที่ให้เด็กเรียน เพราะผู้ใหญ่จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก

๒. ความต้องการของสังคมมากกว่าความต้องการของคน การศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับต่าง ๆ ที่จัดอยู่ในปัจจุบัน จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของคนมากกว่าความต้องการของสังคม กล่าวคือ เมื่อนักเรียนประสบปัญหาในการสอบเข้าเรียนต่อในชั้นสูงไม่ได้ เพราะจำนวนที่นั่งเรียนมีน้อยกว่าจำนวนคนที่ต้องการจะเรียน ผู้บริหารการศึกษาจึงแก้ไขปัญหาโดยการ เปิดสอนภาคพิเศษในโรงเรียนต่าง ๆ ที่คิดว่า จะทำการสอนได้ และเปิดโอกาสใหม่ที่ไม่มีโอกาสจะเรียนตามเกณฑ์บังคับในภาคปกติเข้ามาเรียนได้ด้วย เรียกว่าโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ ผู้ที่เข้ามาเรียนส่วนใหญ่จะเรียนเพื่อต้องการเพิ่มวุฒิทางการศึกษา การจัดโรงเรียนผู้ใหญ่แบบนี้จึงไม่ตรงจุดประสงค์หลักของการศึกษาผู้ใหญ่ คือ ขจัดการไม่หนังสือของพลเมือง แต่เป็นการจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่เด็กหรือคนที่ไม่มีที่นั่งเรียนในภาคปกติ หลักสูตร เนื้อหา วิชาที่เรียน ในโรงเรียนผู้ใหญ่ระดับต่าง ๆ ก็เหมือนกับหลักสูตรที่ใชสอนนักเรียนภาคปกติ เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนผู้ใหญ่ระดับต่าง ๆ ก็เทียบความรู้ เทียบกับนักเรียนภาคปกติชั้นต่าง ๆ ก็มีความรู้ในเนื้อหาวิชาเหมือน ๆ กันเพราะเรียนหลักสูตรเดียวกัน สังคมของเราจึงประหลาดใจกับผู้ใหญ่ที่มีอะไร ๆ เหมือนกับเด็ก แต่โดยความเป็นจริงแล้วสังคมของเราต้องการผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ มากกว่าเด็ก เพราะเราจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของคนมากกว่าที่จะจัดเพื่อสนองความต้องการของสังคม โดยต้องการพัฒนาคนเป็นหลัก เราจึงได้ผู้ใหญ่ที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

๓. หลักสูตร สังคมศึกษาสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย ควรจะเน้นในเรื่องต่อไปนี้ให้มากยิ่งขึ้น

- ๓.๑ การปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของครอบครัว
- ๓.๒ ความรู้เรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวัน การปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- ๓.๓ การตัดสินใจและการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์
- ๓.๔ การควบคุมตนเอง
- ๓.๕ ความมีระเบียบวินัย
- ๓.๖ ความใกล้ชิดสุจริต เกื้อหนุนกิจการสาธารณูปการ

๔. ครูที่สอนในโรงเรียนผู้ใหญ่วัยควรมีความรู้และประสบการณ์ในการสอนผู้ใหญ่
 ก็เพียงพอ และควรมีการอบรมเพิ่มเติมอยู่เสมอ
 ขอเสนอแนะสำหรับสื่อมวลชน

จากผลการศึกษาความสนใจของนักศึกษาผู้ใหญ่พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่มีความสนใจ
 ในการแสวงหาความรู้โดยการอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ร้อยละ ๖๕.๘๓ และฟังข่าว
 จากสถานีวิทยุโทรทัศน์ร้อยละ ๖๕.๒๔ ดังนั้น สื่อมวลชนในรูปของหนังสือพิมพ์และการกระ-
 กระจายข่าวของสถานีวิทยุ โทรทัศน์ จำเป็นต้องเสนอเรื่องราว ข่าวสาร ที่น่าสนใจ
 ข้อเท็จจริง อย่างดี อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์แก่วิชาการ โดยเฉพาะเรื่องราวต่าง ๆ
 ควรจะเป็นการส่งเสริมความรู้ให้แก่พลเมือง เพื่อจะนำมาพัฒนาตัวเอง มากกว่าที่จะคำนึง
 ถึงประโยชน์ทางการค้า

ขอเสนอแนะสำหรับผู้จะทำการวิจัยต่อไป

๑. ควรจะมีการวิจัย มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่
 สายอาชีพ และนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนหลักสูตรแบบเบ็ดเสร็จ

๒. ควรจะมีการวิจัยเปรียบเทียบ มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของ
 นักศึกษาผู้ใหญ่ในแต่ละภาค เพื่อศึกษาว่านักศึกษาผู้ใหญ่ในแต่ละท้องถิ่นมีมโนทัศน์เกี่ยวกับ
 ความเป็นพลเมืองดีแตกต่างกันหรือไม่ และสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม มี
 ส่วนสัมพันธ์ที่จะก่อให้เกิดความเป็นพลเมืองดีต่างกันหรือไม่

๓. ควรจะมีการวิจัย มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนิสิต นักศึกษา
 ในระดับอุดมศึกษา เพื่อศึกษาว่า นิสิต นักศึกษา ที่จะเป็นกำลังสมอง กำลังความคิด
 ในการพัฒนาประเทศในอนาคต มีมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีมากน้อยเพียงใด
 และตรงกับความต้องการของสังคมหรือไม่.